

5

Яшавну маъна-
сыны гъакъында
ойлашайыкъ!

5

Къзап ва
обчлюк

6

Негетни
агъамиятыгъы

НА КУМЫКСКОМ ЯЗЫКЕ

БУСУРМАНЛАНЫ РУГЪАНИ - ЯРЫКЪЛАНДЫРЫВ ГАЗЕТИ

Имам Шамил не учун дав этген?

Имам герти дюнъягъа гетгенли 140 йыл
битегенликге.

Тарихин билмейген халкъ-
ны гележеги ёкъ деп айтыла.
Тарихни билмеге къарамайгъ-
анланы да гележеги ёкъ деп де
къошмагъа ярар. Бу сёзлер толу
кюйде дагъыстанлылагъа да
тие. Ата-бабаларыбызны бай
тарихи бар туруп, шону яхшы
билебиз деп макътанмагъа бол-
майбыз. Кавказ дагну эсге алып,
«имам Шамилни ишин узатай-

ыкъ, гавурлагъа къаршы ябу-
шайыкъ» деп, биревлер жагъил-
лени алдатмагъа къарай, оьзлер
буса, дав не учун башланмагъа
герекни ва ону шартларын бил-
мей. Бу масъалаланы ачыкъ
этмеге, Кавказ дагну себепле-
рин аян этмеге биз Дагъыстанда
белгили алим Мугъаммат гъажи
Абдулгафуровгъа тиле-
дик.

» 3

Пайхаммар ﷺ тувгъан ай гелив булан къутлайбыз!

Бары да бусурманланы Ислам диндеги сыйкъюмлю байрамланы бириси,
сыйлы раби-уль-аввал ай геливю булан гъакъ юрекден къутлайбыз. Гертиден, де,
биз кёп сюеген Мугъаммат Пайхаммар ﷺ бизде гъажатлы туюгол, амма бизге ол
бек тарыкылы, бу дюнъяда гъакъ ёлну гёрсетегенде де, гъали де ва къыямат гюн
шапаат этежек заманда да.

Яратгъаныбыз Аллагъгъа бизге парахатлыкъ ва шатлыкъ, савлукъ ва насип,
уьстюнлюк ва берекет, рагъмулукъ ва алгъа барыв берсин деп тилейбиз!

Редакцияны къуллукъчулары.

Ислам диндеги уьйленив ва айрылыв

Пайхаммарны ﷺ гёзьяшлары не саялы чыгъа болгъан?

Агъмат гъажи Маматханов.

Пайхаммарны ﷺ гъадислеринде
айтылагъан кюйде, зина деген
гюнагъдан питне, адам оьлтю-
рювлер, къургъакълыкъ, бере-
кет къачыв, алда белгисиз авур
аврувлар йылыв бола. Жамия-
тыбызны бу балагъдан сакълап
болмакъ учун эки ёл бар: 1 – дин
якъдан билимли болмакъ ва
къатты иман; 2 – агълю къурув.

Бусурман адам учун агълю къурув
адатлангъан мердеш болуп къалмай,
шо дин ишге санала. Бизин учун шо
инг башлап Пайхаммар ﷺ гёрсетген ёл,
ону сюннети.

Аби Яъла Пайхаммарны ﷺ булай сёз-
лерин етишдире: «Агълю къурув - мени
сюннетим, ким мени динимни ушата
буса, мени сюннетиме гёре этсин». Абу
Хурайра етишдирген башгъа гъадис-
де булай айтыла: «Эгер къызыгъызы
тилеп адам гелсе ва ону динге берилген
кюю сизин рази къалдыра буса, шогъар
къызы эрге беригиз, дагъы ёгъесе пит-
не йылыв болажакъ».

Анас етишдирген гъадисде булай
айтыла: «Къатын алгъан адам динини

ярты янын сакълагъан, къалгъан экин-
чи яны бар саялы Аллагъдан къоркъсун».

Сонг да Яратгъаныбыз Аллагъ
бизин эргишилер ва къатынгишилер
этип яратгъаныны уллу яхшылыгъы
бар. Яшав ёлдаш – къатын барлыкъ
Аллагъны уллу рагъмулу ишлеринден,
шо гъакъда Ол Къуръанда булай эсге
сала (маънасы): «Аллагъны яхшылыкъ-
ларындан Ол сизден оьзюгюзден олжа
яратгъаны санала, шолар булан парахат-
лыкъны сезсин учун».

Агълю къургъандан не пайда
бар?

Пайхаммарны ﷺ гъадисинде белги-
ленеген кюйде, Аллагъдан къоркъагъ-
ан авлет, яхшы ишлери булан, герти
дюнъягъа гёчген ата-анасына кёмек
этмеге болажакъ.

Къатыны барлар гёзлерин ва ойла-
рын герти урулагъандан, гъарамдан
тынч сакълап бола.

Гъалал ёлда иштагъын басыл-
тыв.

Асгъабалагъа багъышлангъан ваъ-
засында Пайхаммар ﷺ булай айтгъан
болгъан: «Къатыныгъызгъа ювукъ
болувда да сиз зувап къазан-
магъа боласыз.

» 4

Яшланы гъайын этмеге тарыкъ

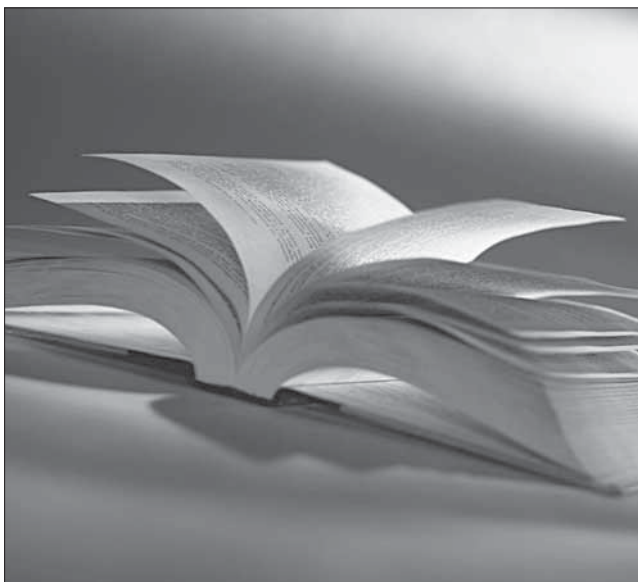
Бугюнлерде Мычыгыш республиканы башчысы Рамзан Къадыров «къыйын» тарбиялавлу яшёрюмлер булан ёлукъган болгъан. Яшлар булан къатнагъан сонг, ол яшёрюмлени наркоманиядан ва гюч этивден сакъламакъ Россия пачалыкъны биринчи масъаларындан болмагъа герек деген.

«Бизин улкебизде кёбюсю балагълар яшланы тарбияламайгъанлыкъдан, олагъа адамча янашыв ёкълыкъдан бола», – деген ол. Тюзелмеген агълюлердеги оьз оьзюне берилген ва къаравсуз къалгъан яшлар айлана якъгъа оьчлю янаша, ачувлу ва хатирсиз бола, жинаятчы ишлер этмеге де тартынмай.

«Эгер де биз пачалыгъыбызны гелегеги гъакъда ойлаша бусакъ, яшланы гъакъында янгыз «ойлашыв» булан тамамланмай, олар учун гъаракат этмеге, иш гёрсетмеге тарыкъ», – дей Р.Къадыров. Ол билдирген кюйде, республикадагъы билим берив къурумланы, ерли администрацияланы башчыларыны ва жамият къурумланы алдында чечилмеге герекли масъалалар салынган. Шолайлыкъда, республиканы башчысы гъар агълюню ва оланы масъалаларын ахтармагъа буйрукъ этген. Эгер де къыйынлыкъны башдан гечиреген агълюлер арагъа чыкъса, ата-ананы иш булан таъмин этивде, бажарылса, уй масъалада да кёмек этмеге тапшурулган.

Р.Къадыровну сёзлерине гёре, бугюн Мычыгыш республикада орамда къалгъан яшлар ёкъ ва ерли гъукумат приютларда сыйынган гъар яшны масъаласын чечген демеге ярай. Шолар учун школа-интернатлар, спорт школалар, Маданият къалалар, яшлар учунгъу яратывчу школалар ва оьзге тарбиялавлу идаралар ишлей.

«Ислам энциклопедиясы» деген китап чыгъажакъ

Бизин пачалыкъда, ичинде Ислам динни гъакъында 1500-1800 макъалалар болажакъ, «Ислам энциклопедиясы» деген китап чыгъажакъ деп гёзалгъа тутулган. Бу китап онгарывну башы башлангъан ва шогъар гъакъ якъдан ислам маданиятгъа, илмугъа ва билим беривге кёмек этеген россия Фонд ва Тюркияны дин ахтарывланы Центры кёмек эте. Белгили болгъан кюйде, бу энциклопедиягъа уллу-уллу дёрт китап гирежек.

Биринчи тираж 5 минг экземпляр болуп ва багъалы кагъызда ренкли суратлар булан чыгъажакъ. Китапда герекли фото, суратлар, схемалар ва карталар да болажакъ. Охувчуланы кюлуна бу китап ювукъ арадагъы уьч-дёрт йылны ичинде тюшежек.

Китап чыгъарывчулар дыгъар байлагъангъа гёре, Москвадагъы ислам университетде илму-ёравчу совет къурулжакъ. Шо советте Ислам динни ахтаргъан специалистлер, бусурман къурумланы вакиллери гирежек. Бу адамлар «Ислам энциклопедиясыны» кюрчюсюне, сёз язылыуна, макъалаланы маънасына байлавлу редакторлукъ иш этежек.

Энциклопедия Ислам динни гъакъында герти ва толу маълумат бермек учун гъазирлене. Бу маълуматлар умуми россия бусурман уьммет юртеген пикургъа асасланажакъ.

Чыгъажакъ китап гъалиге бар шолай тюрк энциклопедиядан таржума этилип къалмажакъ, о айрыча илму ахтарыв иш болажакъ.

Къарачай –Черкесияда раби-уль-аввал айны къутлай

Къарачай-Черкесияны президенти Борис Эбзеев раби-уль-аввал ай геливю булан россия бусурманларыны къутлагъан. Ондан къайры, хоншу республиканы башчысы Мугъаммат Пайхаммар тувгъан айгъа багъышлангъан «Ислам – яшавну маънасы!» деген шатлы жыйында да ортакъчылыкъ этген.

Раби-уль-аввал айны биринчи гюнюнде бу республикада булай агъвалат оьтгерилегени биринчи гезик. Жыйында гъукумат ва оьзге гъакимият къуллукъчулар, бусурман ва хачперес ругъанилер, жагъил адамлар, жамиятны вакиллери ортакъчылыкъ этди.

Мавлет сыйлы Къуръанны сураларын охувундан башланды. Шатлыкъны юртегенлер жыйылгъанлагъа Мугъаммат Пайхаммар тувгъан раби-уль-аввал ай бусурманлар учун нечик къыйматлы экенин ва Аллагъны Элчисини гъакъында хыйлы къужурлу хабарлар айтды. Арив тавушлар булан айтылгъан мавлет, нашитлер, зикир тынглавчулагъа бек таъсир этди демеге ярай.

Къарачай-Черкес республиканы президенти Борис Эбзеев жыйылгъанлагъа айтгъан сёзюнде парахат ва насибли яшав ёрады, Россияны бары да бусурманларын Пайхаммар тувгъан ай геливю булан къутлады. Бу айда Яратгъаныбыз бары да халкълагъа сююнч хабарны – Мугъаммат Пайхам-

мар тувувну етишдире.

«Ислам дин бир заманда да гюнагъсыз адамланы оьлтюрмеге герек деп айтмагъан. Ислам яхшылыкъгъа ва парахат яшавгъа уйрете. Оьзге динлер йимик, Ислам дин оьлтюрюню де, оьз-оьзюню оьлтюрюню де къаршыламагъан, яны болмагъан. Уьстевюне, Ислам яшавгъа къаршы булар жинаятчылыкъланы даим лап авур гюнагълардан санагъан», – деди Борис Эбзеев.

Республиканы башчысы нечесе жагъил адамлар яман ишлеге тарыгъан саялы да, ёлларда да, оьзге себеплерден де оьлегенине къайгырьды. Ол ташдырып айтгъан кюйде, балагълар бизге айсениликте ёл къоягъандан, яшав законланы билмейгенликден, тарбия ва иман етишмейгенликден геле.

Борис Эбзеев жыйылгъанланы инандыргъан кюйде, Къарачай-Черкесияны тахшагъарыны ортасында тез арада жума межит эсен-аман ишленежек ва шону къурулувунда ортакъчылыкъ этген гъар адамны аты язылажакъ. Жыйынны ахарында Борис Сафарович Къарачай-Черкесияны бусурманларыны ругъани идарасыны председателин Исмайыл гъажи Бердиевге оьлген ватандашларына багъышлап дуа охумагъа тиледи.

Тюркия бир болмагъа чакъыра

Стамбулда 22 арап пачалыкъ ортакъчылыкъ этип экономика форум оьтгерилежек деп гёз алгъа тутулгъан. Тюркияны премьер-министри Режеп Тайип Эрдоган бусурман дюньягъа: «Бир болайыкъ!» деген чакъырыв яшавгъа гийирилмеге башлагъангъа ошай.

Умуми алгъанда 1 триллион долларны оьлчевюнде сатыв-алыв ишлер юртеген 22 арап пачалыкъны вакиллери март айда Тюркияда оьтгерилежек жыйында ортакъчылыкъ этежек. 15-16-нчы мартда болажакъ «Тюрк-арап пачалыкъланы промышленный аралыгъы» деген бу форумда аслу гъалда нап ишлетеген арап пачалыкълар ортакъчылыкъ этежек.

Конференцияда «шенген визаны» ва экономика аралыкъланы оьсовюне байлавлу масъалалар къаралажакъ. Жыйында арап уьлкелерден 200 бизнесмен ва шончакъы адам Тюркиядан да ортакъчылыкъ этежек.

Мунда маъналы дыгъарлар байланажакъ деп къаравуллана. Тюркия ва арап пачалыкълар учун иш гёрювге ортакъ тармакълагъа ашамлыкъ промышленность, электро малланы чыгъарыв, химия ва нап ишлетив, информация къураллар санала.

Жыйынны аслу маънасы тыш уьлкели инвестициялар, финанслар, экспорт тармакъны оьсдюрюв, стандартлашыв ва аккредитация болажакъ. Машин ишлетивге, авур промышленностьгъа, инновациялагъа, къурулушгъа, аш ва къумач промышленностлагъа багъышланып айрыча агъамият берилежек.

Гележекде бу форум оьзюню ишин арап уьлкелерде узатажакъ деп гёз алгъа тутулгъан.

www.islamdag.ru деген сайтдан алынган

Учредитель

Благотворительный фонд «Путь».
Газета печатается по согласованию и одобрению
Духовного управления
мусульман Дагестана

Редакционный совет

Председатель редакционного совета
муфтий РД
Ахмад-хаджи АБДУЛАЕВ
Асхабали МУРЗАЕВ

Главный редактор
Патимат ГАМЗАТОВА

Редактор

Абдул-Азиз МИЧИГИШЕВ

Компьютерная группа

Лейла ГУСЕЙНОВА

Гульнара АБДУЛАЕВА

Менеджер

Мухаммад ХИРИЯСУЛАЕВ

Абдусабир АХМЕДОВ

Газета зарегистрирована Федеральной службой по
надзору в сфере связи, информационных технологий и
массовых коммуникаций.
Свидетельство о регистрации ПИ № ФС 77-42079 от 24
сентября 2010 г.

Индекс 51325

При перепечатке ссылка обязательна.

Набрано и сверстано на компьютерной базе газеты

«Ас-Салам».

Отпечатано в ООО «Дом печати»

по адресу: пр-т Акушинского, 20.

Заказ № _____

Сдано в печать 14 февраля 2011 г.

в 19:00.

Тираж 3.150 экз.

Адрес редакции

367015, РД, г. Махачкала,

ул. Азиза Алиева 2.

Тел.: (8722) 61-00-64.

По вопросам подписки и доставки обращаться по

телефонам:

по Республике Дагестан — 8-988-699-28-24

по г. Махачкале — (8722) 914-222.

E-mail: assalamweb@gmail.com;

www.assalam.ru

Имам Шамил не учун дав этген?

1 « –Белгили йимик, Гъасан устас Арасей булан парахатлыкъ-да яшмакъны яны болгъан. Мутгъаммат гъажи, шолайлыкъны нечик англатар эдигиз?

–Арасей къачан буса да уст болажакъны Гъасан устас яхшы англай эди, шо саялы ол бу ажайып уллу пачалакъгъа къаршы чыкъмагъа тарыкъ тюзюлюню гъакъында кеп къадар кагъыз язгъан, озюню сёлзелине тынглажакъ кёбюсю районлагъа барма да баргъан. Ол шариат суд (къазият) ерлешген Хунзахгъа да барып, масъаланы устюнде алимулер булан пикру алышдыргъан, дауну яманлыкъларыны гъакъында айтгъан, парахатлыкъ учун сёлзешивлер этмекни яны болгъан. Озюню пикрусун ол булай англата болгъан: «Устюбюзге гелеген гюч – гавурланы зор уллу гючю ва шондан къачыв болмас. Тувлунгъан гъалда лап яхшы ёл – олагъа къаршы турмайлы, дав билдирмейли, простой халкъны олагъа къаршы этмекден сакъламакъ.

Къайырмас, олар гелегенде ёлну ялмагъыз, неге тюзюлю олар олай да гележек, ёлну бегетсе де. Оланы уллу гючю, савуту бар, эгер де къаршы турувну ёлуна тюшсек – халкъ кыйыкъсыгылажагъы ачыкъ, уллу питне болажакъ, эргишилени кырып, къатынлар ва етим яшлар къалажакъ. Олар асгерчилери булан сав Дагъыстанны толтуражакъ ва гюнагъ ишлер, тюзсюлюк артажакъ. Олар дин адатларыбызны алышдыражакъ, бизге налоглар салажакъ, простой халкъгъа яшамагъа бек кыйын болажакъ, питне башланажакъ. Олагъа къаршы чыкъмагъыз! Бизин гъали имаматыбыз ёкъ, шо саялы олагъа къаршы чыгъыв къазаватгъа саналмажакъ: къазават билдирмек учун хас шартлар болмагъа тарыкъ».

Бу кепдеги кагъызланы Гъасан афанди Дагъыстандагъы кёбюсю юрлагъа йиберген, озю де шолагъа баргъан, англатыв ишлени юрютген.

О йылларда Хунзахда гоцалы Нажмутдин имам болгъан. Асгер министр гъисапда хунзахлы Къайтмаз белгиленген болгъан. Нажмутдин кагъызда язылгъанны къабул этмегени билип, арачыны сёлзелине де пешегенни гёрюп, биревню кёмеги болмаса, атгъа минип де, шондан тюшюп де болмайгъан уллу чагъына етишген Сайфулла-къади ва Гъасан афанди, озге динагълюлер булан Хунзахгъа бара. Нажмутдинни янына гелип, олар тувлунгъан гъалны англатмагъа къарайлар. Амма Нажмутдин айтгъан сёлзелини къабул этмеге сыймей. Ол буса гъатта атдан да тюшмей сёллей. Йыракъдан гелгенлеге тынглап битип, ол абурсуз кюйде атын буруп, къамучу уруп, гъайдап гете. О заман Сайфулла-къади къачырына къамучу да уруп, ону бери буруп, булай айта: «Кюйге къарагъанда, магъа кеп къалмагъан яшамагъа, тек къалажакълар бу адамланы ахыры яхшы болмажакъны гёрер!» «Окътем адамгъа окътем кюйде янашмакъ – борч», – деп, Сайфулла-къади айттып, бурулуп гери къайта. Шолайлыкъда, Нажмутдин насигъатлагъа тынгламай. Шолар этгенни ахыры нечик битди дагъы? Нажмутдинни ахыры нечик эди дагъы? Олар этеген ишлер – питне эди.

–Оруслар гележек деп айтгъасыз, о заманларда олар мунда ёкъму эди дагъы?

–Имам Шамилни вакътисинде (Аллагъ огъар рази болсун) оруслар Хунзах ханлыкъны къолгъа алып, олагъа белгиленген гъакъ телей болгъан, шариат судну буса, ханлыкъны табилегине чыгъара. Олар Дагъыстанда Имамат болмакъгъа къаршы эди ва шариат суд имамгъа таби болгъанны да сыймей эди. Олар тавдагъы ханлыкъларгъа кёмек эте эди, неге тюзюлю о заманларда бу ханлыкъланы уллу гючю болгъан.

Бу ханлыкълар гъатта озге вилайтлагъа чапгъын этеген кюйлери де болгъан. Есирлени алып, озлеге ишлете болгъан. Шо саялы Россия пачалыкъ, буланы гючюн гёрюп, олагъа таяна болгъан, кёмек этген. Ханлар буса, оруслагъа таби болуп, оланы алдында баш иеп, Имамат кюрмакъгъа къаршы тургъан, къазият ва муфтият болмагъа кыйомагъан. Арасей буса, мундагъы ишлер озлени законларына гёре болсун учун кеп гъаракат этген.

Имамлар Къазимагъаммат, Гъамзатбек ва Шамил (Аллагъ олагъа рази болсун) булай айта болгъан: «Динге четим этмегиз! Оланы пачалыгъы, законлары, гъакимияты болсун, тек сиз (ханлар) орусланы гъайын этип ва оз муратларыгъыз саялы динни бузмагъыз, динагълюлени озюгюзге таби этмеге къарамагъыз. Биз имамны да сайлап, ону табилегинде муаллимлени де, судьяланы да сайларбыз, ислам пачалыкъда болмагъа герек кюйде». Имам муратларына етгенде, ханлар рус пачаны атына кагъыз язып, кёмек тилей. Рус император бизин якъгъа адамларын йиберип, олар да мун-

дагъы гъалны билип, ер-ерде къалалар кюра ва ерли халкъгъа налог теле-те. Имам буса шолайлыкъгъа къаршы чыгъа. Ол булай айта болгъан: «Мунда нас ишлер этмегиз, постларыгъызны салмагъыз, бизин судьяларыбызны озюгюзге таби этмегиз, олагъа алапа телемегиз, оланы къолгъа жыймагъыз, динибизни бузмагъыз». Динге берилген Дагъыстанны халкълары шариатгъа гёре яшамагъа болсун учун, имам мунда шариатны болдурмагъа къаст этген. Имам дин талап этеген кюйдеги законланы къабул эте болгъан. Шону булан бирче имам янгыз оруслагъа къаршы турувну гъайын этмей болгъан. Ол динни тазалыгъына, илмугъа, муаллимлеге, судьялагъа уллу агъамият бере болгъан. Бу ишлер имамны ёлбашчылыгъы булан Дагъыстанда да, Мычыгъышда да этиле болгъан. Пачалыкъ оз законларына гёре яшай эди, имам Шамил буса, динни гъайын эте болгъан. Бары да затдан алда ол дин масъалаланы гёре болгъан. Бир муаллимни де, бир мудирни де, илму булан байлавлу бир адмны да ол давгъа алмай болгъан. Давда тюшгенни беш пайны бир пайын ол илму ишлеге бакъдыра болгъан. Шо дюр эди низам. Бу ишде оруслар огъар нечакъы пуршав эте буса – ол шончакъы шолар булан дав эте болгъан. Ону мурады оруслар булан дав этмек болмагъан: ол Дагъыстанда дин йыйлыгъа байлавлу иш юрюлегенни гъайын эте болгъан. Имам Шамил есирликге тюшгенде буса, рус пача огъар: «Дав булан етишмеге сыйген дин муратларынгъы гъакъында энни

тиле магъа: мен тилевюнгню къабул этермен», – деген. Имам булай жавап къайтаргъан болгъан: «Яратгъаныбызны кююп, яралгъанлагъа мен бир де тилемегенмен. Айрокъда, сенден, гавурланы пачасындан, мен бир зат да тилемесмен – мен тиленчи тюзюлюмен». Пача да окътемлитин кююп, неге десе олай демеге огъар о заман онгайлы болгъан, булай деген: «Сени дининг магъа тилемеге гери ура буса, о заман буюр – мен сени буйругъунгу кюгермен». Пача олай дегенде, имам Шамил Дагъыстанда нас ишлер юрюлмесин, дагъыстанлылардан асгер кюрмасын, оланы гъакъ берип дав этмеге чакъырмасын, налоглар салынмасын ва шолай озге затланы этмеге буюра. Башгъача айтгъанда, динге кыйышмайгъан бары да затланы Дагъыстанда яймагъа имам гери ура. Шо гъакъда хас документ онгарылып, шону тюбюне пача къол сала. Шондан сонг биревлер имам дауну утдургъан деп де айта... Дав билдирип, имам етишмеге сыйген муратланы этмеге пача озюню бойнуна ала. Шо гъакъда онгарылгъан кагъызны тюбюне есирдеги имамны буйругъуна гёре ол къол да сала.

–Шолай болгъан сонг, эгер де имам дауну узатмагъан эди буса, пача буйрукъланы кютмеге бойнуна да алмас эди?

–Озокъда, алмас эди. Пача дауну муратларын англай эди, шо саялы ол эсгерилген буйрукъланы кютмеге де бойнуна ала. Дауну муратлары шо эди чи...

Ислам диндеги уйленив ва айрылыв

1 «*Гъарам ёл булан кеп чексегиз, сизге гюнагъ язылажакъ ва гьалал ёл булан шону этсегиз, зувап болажакъ».*

Бу дюньяда да, ахыратда да бир-биревге таяныв ва кёмек этив.

Оъзюгюз ойлашып къарагъыз: эгер де ишден арып-талып гелген эргиши опуракъ да жува, аш бишире ва оъзге уй ишлени эте эди буса, нечик огъар къыйын болар эди! Шо саялы Пайхаммарны * уйленигиз деген чакъырывунда терен гъакъыл бар.

Айрылыв.

Амма бизин яшавубузну пашман яны да бар, шо да – айрылыв.

Гъадисде булай айтыла: «*Гъалал ишлерден Аллагъ лап бек суймейгени – айрылыв».* Налатлы иблис учун буса, айрылыв – лап кёп сюеген ишлерден, шо саялы ол эр-къатынны айырмакъ учун айрыгъа къаст къыла, неге туюл ол оъзюне булай пайдалар гёре:

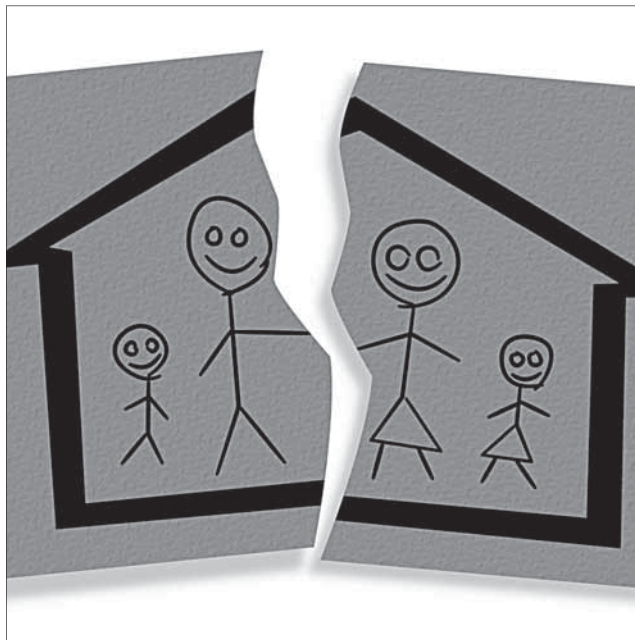
Айрылгъан сонг олар шоссатгъат янгы агълю къуруп болмас ва шо заманны ичинде шайтан оланы зиналыкъ этдирмеге къаражакъ.

Агълюню гъайын этеген саялы къазанагъан зувапны олар гёрмес, неге туюл агълю учун къазаныв ибадат этивге санала. Шо кюйде, опуракъ жувагъан, тигеген, агълю учун аш биширеген, итив урагъан саялы къатынгиши зувап къазана, айрылса – шо зувапны тас эте.

Бир-бирде уьч керен талакъ да салып айрылгъан эр-къатын бирче яшавну узаталар, шо буса гери урулагъан иш, зиналыкъ. Шолай ювукълукъдан тувгъан яшлар да къантулукълар санала. Айрылгъанлар къошулмагъа ёл излеп, бир имамдан башгъасына чабып, «лап бек билегинене» ёлукъгъанча излевюн токътагъмай ва ондан ихтияр алмай туруп ял болмай. Бирче яшавун узатмагъа булай ялгъан ихтияр алса да, биз билеген кюйде, Аллагъ гери ургъанны яратмагъа биревню де ихтияры ёкъ.

Айрылывну кюлкюлю себеплери.

Агълю къурагъанда гелин ажив ва иштагъны тартагъан бола. Амма заман гетип ва яшлар табып, ол алдагъы гёзеллигин тас эте ва шо заманларда айрылывлар да бола. Амма айрылывлар – Пайхаммарны * гёзьяш чыгъывуну себеби болгъан. Огъар бир гезик къатынгиши гелип, булай деген болгъан: «Гей Аллагъны Элчиси *, мен эрге чыгъагъанда жагъил эдим, бай ва абурлу тухумдан эдим. Амма йыллар гетип аживлюгом де сёндю, къардашларым да якъ-якъгъа яйылды, байлыгъым да битди ва шо саялы эрим менден айрылды. Бизин буса, яшларыбыз бар,

оланы эрим булан къойсам, негъакъ зая боларлар, оъзюмню яныма алсам – ач къаларлар». Расулукълагъ * ол къатынгъа тынглап, гёзьяш теге. Ол кёп заман бир зат да айтып болмай къала.

Муна булай эрши ва багъыйсыз иш Аллагъны Элчисини * гёзьяшын чыгъарта. Бизде де къатын уллу болгъан ва яш тапгъан сонг, алдагъы аживлюгюн тас этгенде, эри агълюсюн ташлап башгъа къатынгъа гетеген кюйлер бола. Неге? Эгер бирдагъы агълю сакълап болмагъа имканлыкъ бар буса – экинчи къатын ал, тек алдагъы агълюню ва яшларынгъы къойма. Бир де себепсиз айрылма ярамайгъан гъакъында билмеге герек. Бир алимлер айтагъан кюйде, шолай этмек макрух (этмесе яхшы иш), башгъалар ойлашагъан кюйде буса – гъарам. Шолай этив агълюню бузув бола, шогъар харжлагъанынг пучуна гетегенни билмеге тийишли. Ислам дин шолай этивню гюнагъгъа санай.

Къатынны эрине: «айыр мени», «эркин эт мени» деген сёзлери, талабы айрылывну себеби болагъан гезиклер де аз туюл. Сонг буса, экиси де этгенине гёкюнелер. Тирмизи етишдирген гъадисде Пайхаммар * булай айта: «*Бек тарыкъ болмай туруп, эринден айрылмакъны талап этеген къатынгиши женнетни ийисин де билмес».* Къатынгишиге эринден айрылмакъны талап этмеге гери урула. Амма къатын ач къала буса, огъар опуракъ етишмей, турмагъа ую ёкъ буса, эри кётюр болгъан буса, о башгъа иш. Янгъыз булай гезиклерде къатынгъа эринден айрылмагъа ихтияр бериле.

Айрылагъанда этилмеге яхшы ишлер.

Амма айрылывдан къайры дагъы ёл ёкъ буса, бирче яшамагъа дагъы бажарылмай буса, айрылагъанда булай шартланы болдурмагъа яхшы.

Къатын гъайиз вакътисинден тазалангъан сонг ва шо заманны ичинде ювукълукъ болмагъанда.

Талакъны арты-артындан уьч керен айтмайлы, бир керен салмакъ. Эгер де эри уьч де талакъны бирче айтгъан буса, ол ону гери къайтарып болмас, айрылгъаны башлап башгъа адамгъа эрге чыкъмай, ону булан ювукълукъ этмей ва ондан айрылмай туруп. Амма ол талакъны бир керен салгъан буса, идданы вакътисинде ол ону гери къайтарып бола, иддадан сонг – ол эркин, суйсе башгъа адамгъа яда янгъидан огъар эрге чыкъмагъа бола.

Жагъил заманда айрылагъан гезиклер де бола. Эри къазанмакъ учун йыракъ ерлеге гетип, къатын уйде къала ва нечесе йыллар гетип, олар янгъидан къошулмагъа сюе. Шолай гезиклерде олар бир керен талакъ салып айрылгъан буса, янгъидан къошулмагъа болалар, къатын башгъа адамгъа эрге чыкъмагъан буса да. Эгер де талакъны уьч керен салып айрылгъан буса, олагъа къошулув ёкъ, къатын башгъа адамгъа эрге чыгъып, ондан айрылмай туруп.

Айрылагъанда къавгъаламай, бир-бирине яман затлар айтмай, яшертгъынны ачыкъ этмей ва не зат буса да савгъат этмек яхшы.

Арада яшлар бар буса, инг башлап оланы гъайын этмек.

Айрылывну ва гебин къыйывну масъалаларында билеген, аслу гъалда ерли имамлар булан гъакълашса, яхшы болур. Неге туюл агълю къурагъанда биз ерли имамгъа барабыз, шо кюйде айрылмагъа туюссе де, шогъар барса яхшы. Имамлар оъзлер турагъан ерде бойдакъ эргишилер ва къатынгишилер болмакъны гъайын этсе яхшы, неге десе шолар бары сав жамиятгъа яман таъсир этмеге бола. Имам янгъыз яшайгъан адамланы табушдурагъан къуллукъ, кёмек этив онгарса, яхшы ва пайдалы болар эди. Бизин жамиятда эргиши оъзюне ёлдаш ачыкъ кюйде излемеге бола, амма къатынгишилер учун шо айып санала. Шо тюз туюл! Ислам дин уйретеген кюйде, къатынгишилер де, эргишилер йимик, оъзюне ёлдаш излемеге ихтиярлы.

Эри гелгенде, ата-анагъа да ёрар эдик: къайсы буса да адатлагъа гёре, авлетлеригизни уйленивюн артгъа салмагъыз, неге туюл олар зиналыкъ деген авур гюнагъ иш этсе, заманында оланы эрге бермеген яда къатын алмагъан борчугъузну кютмегенигиз саялы, шолайлыкъда сизин де айыбыгъыз болажакъ.

Агъулу ичги

Зайнаб Магъамматова

Яшав – адамны лап къыйматлы заты. Амма бир-биревлер оъзлени яшавуна да, сав-лугъуна да агъамиятлы янашмай. Гъалиги заманда жагъил адамлагъа сигаретни, ичгини, гъатта наркотикни къолламай сакъланмагъа бек къыйын, нег туюл гъар абат-да тарта, иче.

Адамны къаркъарасын Яратгъаныбыз лап яхшы кюйде кюйлеп ва ясап яратгъан. Оъзюне зарал этип, инсан гъакъылына, къаркъарасына, ругъуна зиян этегенине ойлашмай. Нечагъы суймесек де, гъалиги заманда ичги генгъа яйылгъан аврувлардан деп мюкюр болмагъа герекбиз. Булайлыкъгъа адам ичгини кёп яда аз къоллап буса да тарый. Натигада ол къаркъара ва гъакъыл якъдан да аврувлу бола. Заманында кёмек этилмесе, олай адам ичгиден оьлмеге де бола. Амма кёбюсю гезикде кёмек этмеге геч болуп къала.

Инсан ичгиге тарымагъа башлайгъанда, бир керен уртлагъан булан бир зат да болмас, деп ойлаша. Сонг къурдашлары булан тойларда, оъзге ерлерде йыбав узатыла. Ахырда буса, ичгичи болуп, забор туюпде биревге де тарыкъ туюл гъалында ахырынчы гюнлерин битдире.

Ичги инсанны адамлыгъын тас этдире, натигада сав жамиятгъа да зарал бола. Ичгиге трыгъан адамлар не юрютегенин ва нечик гъалда экенин англамай, оъзлени гъакъында айланадагъылар, къардаш-къурдаш не ойлашагъаны да олагъа авара туюл, авлетлери не булан машгъул экени гъакъда эсине де гелмей, ругъ янын чы айтмай да къой! Олайлар аз замангъа ичгисиз къалса, башы авуртуп, яман туюшлер гёрюп, гъасси бола, къоркъув къабун, янгъызлыкъны ва яманлыкъны сезе. Шолай гъалында ичгичилер айлана якъдагъылагъа айрокъда къоркъунчулу. Ичги саялы анасын да къызгъанмай, авур жиниятчылыкълар, гъатта оьлтюрювлер де этгилени аччы хабарланы кёплер эшитгендир. Ичгичилер агълюсюне де парахат яшамагъа къоймай, къатынын, яшларын токъалай, урлай. Аврувлу адам къарыву битмей туруп, токътамагъа ойлашмай, артда да бек къыйналып герти дюньягъа гёче.

Нечагъы айып буса да, бу масъала гъали къатынгишилеге де, яшлагъа да тийген. Пива ичип, орамда гёрюнеген тиштайпагъа тамаша къарайгъанлар аз болгъан, бу пасатлыкъгъа уйренип къалгъанбыз.

Адамлар эс табыгъыз! Булай къатынлар чы гелегебиз саналагъан, яшланы аналары болажакъ! Олардан нечик авлетлер тувар экен? Бу соравгъа жавапны кёплер олай да биледир деп эсиме геле. Ичгичилерден кимлер туваргъанни яхшы билебиз:

гъакъыл якъдан артда къалгъан, къаркъарасы осал, ата-анасыны яман мердешлерин юрютегенлер. Къаркъара якъдан зияны болмай тувса да, олай яшлар жиниятчылыкъ булан машгъул болагъаны белгили. Алимлер токъташдыргъан кюйде, ичгичи ата-ананы авлетлери де ичгичи болмагъа амракъ. Демек, олай яшлар ичгичи болмакъ учун ону татывун билсе таманлыкъ эте.

Эрни дагъыстан тойларда болагъангъа къарайыкълар! Жагъил адамлар бу шатлы агъвалатны «жувуп», яхшы кюйде ичелер ва шо яда арты булан гелеген гечени бирисинде яш тувувгъа себеп бола. Адамны къаркъарасындан ичги 6-7 гюнден сонг чыгъагъанны гъисапгъа алса, шолай йыбанывдан сонг, нечик яш тувар деп эсигизге гелир?

Яш оьлюп тувмагъа яда болжалы гелгенче кёп алда тувмагъа бола. Эсен-аман къатын яш табып къутулса, олай авлет гележекде нечик адам болур экен? Гъар тюрлю якъдан аврувлу болмасмы экен булай тувгъан гелегебиз?

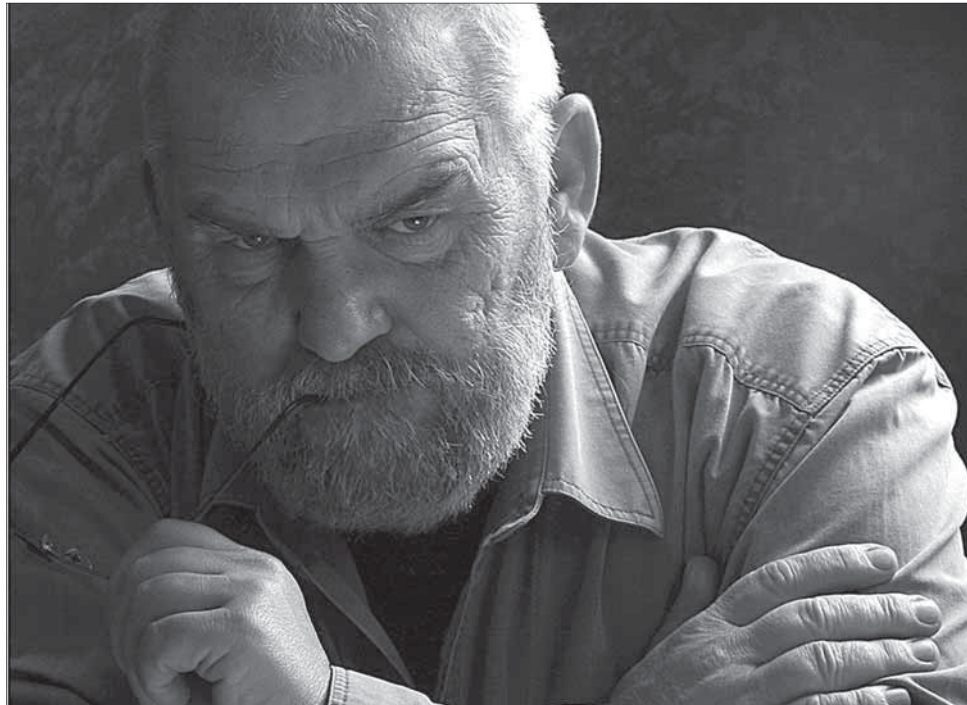
Аявлу бусурман къардашларым, бизге нечик гележек тарыкъдыр?

Йиберилген янгъылышланы тюзелтмеге ва ювукъ адамларыбызгъа кёмек этмеге алгъасайыкъ. Биригип иш гёрсек, гъалны алышдырмагъ болурбуз чы. Бир башлап шону англамагъа ва Яратгъаныбызны алдында товба этмеге тарыкъ.

Яшавну маънасыны гъакъынга ойлашайыкъ!

Асият Магъамматова.

Заман-заманда юрегибизни пашман ойлар кършап йибере ва шолалыкъдан гъалекленмеге башлайбыз. Амма булай гъал – гюнагъ ишлерибизни натижасы экенни билмеге тарыкъ. Юрегибиз бизге белги гърсете ва шону англап болмагъа герек. Яратгъаныбыз бизге булай айта (маънасы): «Гертиден де, Мен бирт де бир юрекини ичине бу дюньялыкъны суймекликни де Мени суймекликни де салмайман. Дюньялыкъ малны жыйында саламатлы бол, о алданокъ пайланып битгени гъакъ. Ач гъез – талайсыз, кызыгъанчы – абурсуз. Олайлагъа бакъгъан Аллагъны рагъмусу даим тюгюл, дюньялыкъ ишлер учун терен къайгырыв – уллу балагъ, рызкыны заманы белгили, яшавну ахыры – гъакъ...» Бирбирде Яратгъаныбызны алдындагъы борчну артгъа да салып, дюньялыкъ ишлерибизни гъакъында къайгырып турабыз. Сонг гережегибизге неге биз шолалы гъайсыз болабыз? Биз озюбюзге кемек этип болмасбыз, эгер шу дюньяда яхшылыкълар этип болмасакъ. Янгыз яхшы ишлерибиз бизин булан болажакъ ва Къыямат гюн кемек этежек. Озокъда, Аллагъ шолалы суйсе. Гюнагъ ишлерин сезмей, гъекюнмей, шоланы дагъы этерден сакъланып, гъакъ юрекден Яратгъаныбызны алдында товба этмейгенлер яхшылыкъны гърмес. Гъакъ юрекден тилейгенни буса, Аллагъу таала кемексиз къоймас. Эгер Яратгъаны кълун суйсе, ону юрегине Озьюне бакъгъан

сюювню сингдирер, жанын парахат, юрегин ял этер. Олай адам айлана якъгъа башгъача къаражакъ, гьргенин сабур кюйде къабул этежек, неге тюгюл бары да зат Аллагъны ихтиярына гере болагъанни англай. Амма булайлыкъ иманы къатты тюгюллерде мекенлешмеген. Ол гъакъыкъатдан тайышып, сонг гъекюнуп гери къайтып туражакъ. Шайтан булангъы давда озюню осаллыгъы жанын парахат къоймас. Налатлы иблис алдатмагъа уйренген, ол шыбышлайгъан кюйде, о-бу ишде уллу гюнагъ ёкъ, Аллагъ гечер. Амма, биз къайдан билейик, Ол нени гечер, нени гечмес? Бизге шо

белгисиз. Иман уйретеген кюде, Яратгъаныбызны рагъмусуна умут этмеге тарыкъ, тек Ону ачыву чыгъардан да къркъма герек. Биз озюбюзге тапшурулгъанни кютмеге ва шондан тайышмай турмагъа борчлубуз. Шайтан къайдан гелегенни англап, шону алдында эшикн ялмагъа тарыкъбыз. Озокъда, ол да адам оьлгенче де намарт ишин къоймас ва ябылгъан эшикте ачгыч тапмагъа къаражакъ. Адам урлукъ яшав сюреген нечесе минг йылланы ичинде налатлы иблис инсанланы осал ерлерин яхшы билген ва шондан ажайып пайдаланма да пайдалана: айлана якъгъа да, озюбюзге

де къарасакъ шону яхшы гьрербиз. Амма бизин де сакъланмагъа болагъан ёлубуз бар – Къуръан ва суннет. Биз савутсуз ва кемексиз тюгюлбюз. Шону къллап болмагъа тарыкъбыз ва уллу жигъат этмеге тарыкъбыз, шо заман гиччи жигъат этмеге тарыкъ да болмас. Алданокъ белгиленген гиши савутлангъан деп айтыла. Иблисни къапгъунларыны гъакъында билсек, шолалы тюшерден сакъланмагъа боларбыз. Ол бизин душманыбыз ва шогъар шолалы янашма да тарыкъбыз. Къыямат гюн Аллагъны гукъмусу нечик болардан къркъуп, бетлерибиз къыйшыкъ болгъанда, озюбюзге не кемек этип боларбыз? О заман бир зат да этмеге болмасбыз. Шо саялы бизге гьрсетилген аз вакътили яшавну пайдалы оьтгермеге къаст кылайыкъ. Бу дюньялыкъ учун гъаракат эте бусакъ – башгъалар учун иш этебиз, ахырат учун гъаракат эте бусакъ – озюбюзге пайдалы. Озь озюбюзню кългъа алып, тарыкъ тюгюлден арчылланып (уьстевюне, ахыратгъа зарал гелтиреген), адилли яшав башлайыкълар. Иманны сезип, сонг шону башгъалагъа да етишдирмеге болажакъсыз ва гьрген алышынылар юрекеге арив тиер. Яратгъаныбыз озю суйген юреклени тюз ёлгъа бакъдырар: шо саялы о гъакъда Огъар тилегиз! Бизге башгъа зат тарыкъ тюгюл. Бары да насип шонда. Ислам динни аривлюгюн къабул этигиз, шо заман жаныгъыз чечекленип, атир ийисли болажакъ. Аллагъ рази кълалардай яшайбызмы экен деп, гъарибиз ойлашып къарасын.

Къазап ва оьчлюк

Гъамзат Магъамматов

Къазап ва оьчлюк – бизин жамиятыбызда генг йылгъан аврувлар. Озьюню напсын басылттып болгъан адам оьр даражагъа етген деп санала. Шолалы даражалы болмагъа сюегенлер озюню напсын енгмек учун гъаракат этмеге, болгъан чакъы кеп Яратгъаныбызны эсгермеге, дин билимлеге гъасиретли, яхшы ва къллыкълы адамлар булан кърдашыкъ тутмагъа тарыкъ.

Бир гезик бирев Пайхаммарны кълнына гелип: «Магъа насигъат-ёрав

бер дагъы», – деп тилей. Шогъар Пайхаммар къл: «Ачувланма!» – дей. Сорав булан гелген адам дагъы да, дагъы да сорай, тек Пайхаммар къл гъар гезик шо айтгъанын такрарлай.

Бу гъадисде янгыз бир адам учун тюгюл, сав жамиятгъа уллу насигъат бериле.

Озокъда, адам къазапланывун толу кюйде ёкъ этмеге болмай, шолалы этмеге тийишли де тюгюлдюр, неге десе бирбир гезиклерде ол ачыву чыкыгъанын гьрсетмеге тарыкъ да бола. Масала, агълосюнде Есибизни законларын пешемейгенни гьрегенде, кызы явлукъ бай-

ламайгъанда яда уланы намаз кълмайгъанда. Булай гезиклерде бусурман адам рази тюгюллюгюн, гъатта къазаплангъанын да билдирмеге бола.

Имам Шафии (Аллагъ огъар рази болсун) булай деген болгъан: «Эгер биревню ачывун чыгъартагъанда, ол ачувланмай буса – ол эшекдир!»

Айтылгъан сьзлер Аллагъ учун чыгъагъан къазапланывну гъакъында айтыла, бизин ачувубуз буса, аслу гълда, Аллагъ учун болмай.

Мисал учун, адам яшав масъалагъа кършы болагъанда яда озю сюеген кюйде иш юрюлмейгенде ачувланмагъа башлай.

Алимлер шо гъакъда булай айта: «Сен бир затны сюесен, башгъасы башгъаны, амма бары да зат Аллагъ суйген кюйде бола».

Къазапланыв – шайтандан, шо саялы ачыву чыгъагъанда, гъалеклигин басылтмакъ учун, адам намаз жувунун янгырса яхшы. Къазаплангъан вакътиде адам эре тургъан гълда буса, олтурмагъа яхшы.

Ислам дин къазапланывну яшырмагъа уйрете. Къуръан гьрсетеген кюйде, ачывун яшырып болагъанлар абургъа лайыкълы.

Пайхаммар къл булай деген: «Башгъаны йыкъмагъа болагъаны тюгюл гючлю, ачувлангъанда напсын басылтмагъа болагъаны гючлю».

Бу гъадис кимни гючлю адамгъа санамагъа герекни ачыкъ англата. Къазапланывун басылтмагъа болагъанланы уьлгюсю бизин кеп затгъа уйретмеге бола.

Бир гезик къараваш Али бин Гьсейинни кълларына сув теге болгъан. Сув тегенде ол хапарсыздан хабаны кълдан тюрюрюп, Алини башына тийип, яра сала. Али башын гьтергенде, къараваш огъар: «Ачувун басылтагъанлар» деген Къуръан аят охуй. Ол да: «Гертиден де, мен ачувумну басылтдым», – дей.

Къараваш: «...ва адамланы гечегенлер», – деп узата. Али де: «Гертиден де, мен сени гечдим», – дей.

Ондан сонг бу къатын аятны ахырына ерли охуй: «... гертиден де, Аллагъ яхшылыкъны этегенлени сюе». Шо заман Али огъар: «Бар, энниден сонг сен эркинсен, Аллагъ учун!» – дей. Демек, ол озюню кълун Аллагъ учун эркин эте.

Эгер де биз булай даражагъа етмеге болмай бусакъ да, шогъар гъаракат этмеге тарыкъбыз.

Белгили динагълю Фудайл бин Иядгъа кимесе бирев ону менлигине тиеген сьзлени айтды деп етишдирегенде, ол: «Аллагъны аты булан ант этемен, мен иблисни ачувун чыгъагъан кюйню этермен», – деп жаваплана болгъан. Шолалы деп айтып, арты булан ол Аллагъгъа булай дуа эте болгъан: «Гьей Аллагъ, ол адам тюз буса – геч мени гюнагъларымдан, тюз тюгюл буса – ону гюнагъларын геч!»

Тарыкълы гезиклерде тийишли къазапланывну гьрсетип болмагъа ва яшырмагъа тарыкълы вакътилерде ачувубузну басылттып болмагъа Аллагъу тала бизге кемек этсин! Амин.

Тёленмеген намазланы масъаласы

Магъаммат Кебедов.

Бизин заманда, простой бусурманлар озлени борчларын билмейгенлигинден пайдаланып, вагъабылар оланы терс ёлгъа бакъдырмагъа къарайлар. Бу да янгылыкъ тююл: шолай даим болгъан...

Вагъабылыкъ нечик тувгъанны эсге алайыкъ ва бу агъымны кюрчюсюн салгъан Мугъаммат ибн Абдул Вагъаб Маккану, Мадинаны, озге бусурман шагъарларда яшайгъан алимлини янындан якълав тапмай, ол билими ёкъ, авам бедуинлеге таянып, олар булан бирче бусурманлагъа къаршы чыкъгъан болгъан. Шо ёл булан бутюню вагъабылар да бармагъа токъташгъан. Олар «тёленмей къалгъан намазланы» айланасында эришивлюк юрюте. Сайки, заманында къылынмагъан намазны төлемеге тарыкъ тююл, неге тююл шогъар бир далил де ёкъ. Амма шо шолаймы экен?

Бу гъакъда Яратгъаныбыздан гъакъыкълар булан гелген Мугъаммат Пайхаммар ﷺ ва ону ёлун узатгъан уьмметибизни машгъур алимлири не айтгъанны ахтарып къарайыкълар. Дёрт де мазгъапыны имамлары къылынмагъан намазланы төлемеге герекни гъакъында бир пикругъа гелген. Олар айтагъан кюйде, не себепден буса да, намаз заманында къылынмай къалгъан буса, шону сонг төлеп тайдырмакъ – борч. Шогъар далил гъисапда булай гъадис бар: «Аллагъаны алдындагъы борчну кютмек – лап яхшы мердешлерден» (Бухари етишдирген).

Намаз, ону къутгъаргъан адам учун борч, не себепден ону къыльмай къойгъан буса да.

Бу гъадис гъажны гъакъында айтыла буса да, ибадат булан байлавлу озге борчлагъа да тие.

Рамазан айда ораза тутмагъан гишиге Пайхаммар ﷺ айтгъан бу сёзлер де гъакъ гертти: «*Къутгъарылгъан гюн саялы башгъа гюн ораза тут*» (Абу-Давуд етишдирген).

Бир гезик Пайхаммаргъа ﷺ тиштайла гелип, булай айта: «Анам имканлыгы бар туруп, гъаж къыльмагъан эди. Шону орнунда мен гъаж къыльмагъа боламанмы ва шондан пайда болажакъмы?» Пайхаммар ﷺ булай жавап берген болгъан: «Нечик эсинге геле, анангда акъча борч болуп, сен шону төлесенг, огъар пайда болурму эди?» Къыз: «Болур эди», – дегенде, Пайхаммар ﷺ: «Аллагъаны алдындагъы борчну кютмек – лап яхшы мердешлерден», – деген.

Биз билеген кюйде, намаз, ораза, гъаж бир-бирине ошашлы Яратгъаныбызгъа этеген ибадатлагъа санала. Айрокъда намаз къыльып ва ораза тутув, неге тююл къаркъара булан этилеген ибадатлар. Гъаж буса къаркъара ва мал булан этилеген ибадат.

Намаз къыльмагъа унутгъан яда юхлап къалгъан адамгъа Пайхаммар ﷺ шону төлеп къыльмагъа тилей болгъаны ва булай айта болгъаны белгили: «*Тёлемей туруп, огъар гечив ёкъ*» (Табрани етишдирген).

Айтылгъан сёздэн биз англайгъан кюйде, эгер намаз къыльмагъа унутгъан яда юхлап къалгъан адам (шолар гъисапгъа алынагъан себеплеге саналагъангъа да къарамайлы) шоланы төлемеге тарыкъ.

Шолайлыкъда, булай ойлашып къарайыкълар: эгер де себеп болуп къутгъарылгъан намазланы төлемеге тарыкъ буса, себепсиз къылынмагъанларын айрокъда төлемеге тарыкъ тююлму дагъы? Булай болгъан сонг, къутгъарылгъан намазны төлемеге гереклиги бирден-бир гючлене.

Гъадисни терс англаву.

Биревлер: «Эгер кимесе бирев намаз къыльмагъа унутгъан яда юхлап къалгъан буса, эсине гелгенде шону къыльсын» деген гъадисге ассланып, янгыз унутуп къалгъан яда юхлап къалгъан намазланы төлемеге герек деп айтмагъа сюе. Амма шолайлыкъ бу гъадисни терс англайгъанлыкъ бола. Гъадисде къайсы намазланы төлемеге герек дегенни айырмай, башгъаны айтмагъа сюе: «эсине гелгенде шоланы төлесин» дегенни белгилей. Башгъача айтгъанда, гъадис къутгъарылгъан намазны төлемеге айрыча заман тарыкъ тююлню, арты булан гелеген намазны вакътиси гелгенче токътамагъа да герекмейгенни гёрсете. Аслусу – адам намаз къылынмай къалгъанни гъакъында билгендокъ шону тез-тез төлеп тайдырмагъа герек.

Къутгъарылгъан намазланы төлеп тайдырмагъа герекни гъакъында төбенде берилген гъадисде де ачыкъ кюйде айтыла. Бухари ва Муслим етишдирген шо гъадисде «Азгъаб» деген къазаватдан къайтып гелегенде Пайхаммар ﷺ булай айтгъан деп айтыла: «Бану Курайзатгъа етишгенче сиден бирев де экинни намазны къыльмасын». Асгъабалар этени бизге уьлгю гъисапда таманылыкъ этмейми дагъы? Ойлашып къарагъыз: ал заманларда яшагъанлар, асгъабалар, оланы гёрген табиинлер айтагъан кюйде заманында къылынмагъан намазланы төлемеге герек деп айта, амма гъалиги заманда буса, шолай этмеге тарыкъ тююл деп айтагъанлар арагъа чыгъа. Пайхаммарны ﷺ гъадислерин шоланы къайсылары яхшы биле ва англай экен? Ойлашагъанлар жавапны озлер биледир.

Шо саялы, бизин къайсыбызны да къылынмай къалгъан намазлары бар буса – шоланы төлемеге тарыкъ. Намазланы төлемеге гереге гъакъда шариат гукмуну Агъмат ибн Пажарны булай сёзлеринден алабыз: «Бары да бош заманны къылынмай къалгъан намазланы төлевге багъышлама тарыкъ». Эгер де намаз себеп болуп заманында къылынмагъан буса, шону тез төлеп къыльмагъа яхшы ишлерден санала. Себепсиз къылынмагъан буса, намазны төлемеге бусурман гишиге борч бола («Фатхуль муин» деген китапдан алынгъан).

Гъакъыкъларны ёлунда болмагъа Аллагъ бизге гъакъыл ва гюч берсин! Амин.

Негетни агъамиятлыгы

Шагъбан Рамазанов.

Бары да тармакъда, иш болуп, сёз болуп, бусурман адам Яратгъаныбыздан шабагъат алмагъа къаст къыльмагъа тарыкъ. Шолайлыкъгъа етмек учун, озокъда, негет не зат экенни ва ишлерде шо не ерни тутагъанны англама тарыкъ. Негетни гъакъында айтагъанда, эки агъа-ини булан болгъан ишни айтмагъа сюемен. Олар бир уйде бириси биринчи къабатда, башгъасы экинчи къабатда яшай болгъан. Биринчи къабатда яшайгъаны яхшы ишлер кёп этеген, атив къыльыкълы ва адилли, динагълю адам болгъан. Амма бир гезик шайтан огъар булай деп, вас-вас этмеге бола: «Сагъа яшамагъа 20 йыл къалгъан. Оьрде яшайгъан ининге къара. Ол напына гёре, сюйген-сюйгенин этип, кеп чегип яшай. Сен де, ону йимик, биринчи 10 йыл леззет алып яшап, сонг 10 йыл товба этмеге болмаймысан дагъы?» Бу ой, гъали болгъунча динге берилип яшагъан, агъаны кепине гелип, ол гюнагъ этип белгили болгъан инисини янына бара. Экинчи къабатда иш бютюнлей башгъа болгъан. Пюнагъ эте туруп ялкъгъан ини, дагъы олай яшамагъа ярамайгъанны англап, товба этмеге заман гелген деп, агъасыны янына бармагъа ойлаша. Оьрден тюшюп барагъанда, ол сюрюнюп, тюпден гелеген агъасына уруна. Натихада, гюнагълар этип яшагъан ини, товба этмеге токъташгъаны саялы, женнет агълю бола, башгъасы буса, гюнагъ этмеге рази болгъаны саялы – жагъаннемге лайыкълы

бола. Нечик пашман хабардыр!

Умар бин аль-Хаттаб булай айтгъан болгъан деп етишдириле: «Аллагъаны Элчиси ﷺ булай айтгъанын эшитген эдим: «Гертиден де, ишлер негетге гёре багъалана. Гъар адам негер умут этегенине гёре алажакъ». Ислам динде бу гъадис аслу ерни тутагъанларыннан санала. Нечесе адам яхшы ишлер этсе де, терс негет этгенине гёре, шабагъатдан кьуру къала.

Негетни гъакъында айтылагъан гъадисни имам Агъмат ва имам Шафии булай къыйматлай: онда уьч

пайыны бир пайына тенг билим бар, неге тююл къул юрекни, тилни ва къаркъараны тюрюлю-тюрюлю санларыны кемеги булан озюне пайда гелтирмеге бола. Шолай, юрекде тувгъан негет айтылгъан пайланы бириси. Гъар къайсы да яхшы иш ибадатгъа айлана эгер тюз негет булан Аллагъаны разилигин къазанмагъа мурат бар буса. Негет булан байлавлу Пайхаммарны ﷺ гъадислерин эсерегенде, булайысын да айтмагъа тарыкъ: «Бир затны гъакъында айтайым: шону эсигизде яхшы кюйде сакълагъыз. Бу дюньяда бол-

гъан чакъы заманны ичинде адам дёрт тюрюлю гъалда бола. Биревлеге Аллагъ билим де, байлыкъ да бере ва шо адам берилген ниьматлар учунгъу жаваплыкълыкъланы англап, барлыгъын динни пайдасына ва къардашларыны гъайын этип харжлай. Бары да байлыкъ Аллагъныки экенни ол яхшы англай. Бу лап да яхшы гъал. Башгъасыны байлыкълы болмаса да, Аллагъ берген билими бар. Ол биринчи эсгерилген адамгъа къарап, Аллагъны ёлунда харжламакъ учун мени де шолай байлыкълым болгъай эди, деп ойлаша. Булай яхшы негет этегени саялы, ол да шабагъатлана. Уьчюнчю адам буса, бай, тек билимсиз. Жагъиллик гъалына гёре, ол берилген байлыкълын напыны кепине харжлай. Ол байлыкълын Аллагъны ёлунда да, къардашларына кемеке этип де харжлама башына да гелтирмей ва байлыкъ Аллагъныки экенни билмей. Бу адам лап төбен даражадагъы адам. Дёртюнчю адамны буса, байлыкълы да, билими де ёкъ. Уьчюнчю айтылгъан адамгъа къарап, ол: «Эгер де бай болгъан эдим буса, олай, булай этер эдим», – дей. Булай адамгъа ол кимге ошамагъа сюегенге язылагъан йимик гюнагълар язылажакъ» (Тирмизи, Агъмат, Ибн Мажжа етишдирген).

Гертиден де, негет саялы адам нечик тынч яхшы яда яман адамланы арасына гирмеге бола! Бу кепдеги гъадислеге айрокъда жагъил адамлагъа агъамият бермеге тарыкъ, неге тююл гиччиден берли яхшылыкълар этмеге негет тутуп уйренмеге яхшы.

Таржамату «Мухтасар»

Шихаммат къади Эрпелили

(Башы алдагъы номерлерде)

ВА АММА МАЪНАЛ ИМАНИ БИЛ ЯВМАЛ АХИР – Къыямат гюнге иман салмакъны маънасын айтсакъ. ФАГЪУВА – шону маънасы. АН ТАБТАКЪИДА – сен юреки токъташдырмакъсан: АННАЛЛАГЪА ТАБАЛА – гъакъ Аллагу Таала. ЯБЪАСЮЛ ХАЛКЪА – халкъны тиргизип, жанларын да къайтарып, тургузуп йибережакъ деп. БАЪДАЛ МАВТИ – Исрапил малайик аввал сюр чалып, бары да махлукъат бирден оьлюп, къыркъ йыл гетген сонг, экинчи сюр чалып, бары да махлукъатны тиргизип, Арасатны 26 майданына йибери. ВА ЯКЪИФУГЪУМ – Аллагу Таала бары да халкъны токътатыр. ФИ БАРАСАТИЛ КЪИЯМАТИ – Къыямат гюнню Магъшар майданында. ВА ЯДАЪУЛ МИЗАНА – шонда мизан терезелени 27 де къур. ВА ЮГЪАСИБУЛ ХАЛКЪА – гъар кимни амалын терезеге салып тартып гысап да этер. ФА БАЪДУГЪУМ – сонг халкъны бирлерин. ЮДХИЛУГЪУМУ ННАРА – жагъеннемге гийир. БИ БАДЛИГЪИ – зулму этмей, Аллагъны адилти булан. ВА БАЪДУГЪУМ – халкъны бирлерин. ЮДХИЛУГЪУМУЛ ЖАННАТА – женнетте гийир. БИ ФАДЛИГЪИ – Аллагу Тааланы пазлусу 28-рагъматы булан. Печ бир гиши оьзю этген яхшы амал себепли женнетте гирмес, Аллагъны пазлусу-рагъматы булан туюлес.

ФАЪДАТ.

БИР АЖАЙЫП ХАБАР. Мугъаммад пайхаммар айтгъан: Магъа Жабраил малайик айтды: «Сени Гъакъ 29 пайхаммар этип йиберген, Аллагу гъакъгъун. Аллагу Тааланы бир къулу бар денгизни ичиндеги бир йимик тавну башында, беш юз йыл Аллагу Таала ибадат 30 этген. Аллагу Таала шо гиши учун бир бармакъны къадарында агъагъан татли булакъ чыгъаргъан, бир нар терек битдирген. Пър гюн ахшам шо булакъдан сув да ичип, намазгъа да жувануп, шо терекден нар да ашап, сонг туруп намаз къылып, Аллагу Таала ибадат эте болгъан. Шо гиши Аллагъдан тилеген: «Мени ажалым етгенде, мен суждагъа баргъан 31 гъалда ал мени жанымны», – деп. Шону жанын Аллагу Таала шо гъалда алгъан.

Мен кекден ерге тюшегенде, кекге къайтып минегенде де, шо тавну башында шо гишини шо гъалда гере мен. Амма мени илмумда мен табаман:

Аллагу Таала Къыямат гюн шо гишини тургузуп,

Оьзюню алдына гелтирип, малайиклеге айтажакъ: «Шу Мени къулулму Мени рагъматым булан женнетте гийиригиз», – деп. Сонг шо гиши айтажакъ: «Я Рабби, мени амалым себепли гийир мени женнетте», – деп. Сонг Аллагу Таала айтажакъ: «Шу къулулму Мен берген ниъматланы да, шу этген амалны да оьлчегиз», – деп. Сонг биргине бир гезю гёрмакъ 32 болгъан ниъмат – беш юз йыл этген ибадатына тенглик этип, чархындагъы оьзге ниъматлагъа амал да къалмай.

Аллагу Таала айтажакъ: «Шу къулулму жагъеннемге гийиригиз», – деп. Сонг шону малайиклер жагъеннемге багъып алып юрюжакъ 33. Сонг шо гиши къычгъыражакъ: «Я Рабби, Сени рагъматынг булан гийир мени женнетте», – деп.

Сонг Аллагу Таала шону къайтарып алдында эре тургузуп айтажакъ: «Гъей Мени къулулму, сени екъ ерден ким яратды, беш юз йыл ибадат этмеге сагъа къуват ким берди, аччи сувлу денгизни ичиндеги тавдан сагъа татли булакъны ким чыгарды, гъар гече сагъа терекге нар ким битдирди, оьзге халкъгъа йылда бир керен бите!»

Сонг шо гиши айтажакъ: «Я Рабби, барын да Сен этдинг», – деп. Сонг Аллагу Таала айтар: «Шолар да сагъа Мени рагъматым булан болгъан, Мени рагъматым булан сени женнетте де гийирермен, элтигиз шу Мени яхшы къулулму женнетте гийиригиз!», – деп. («Алфутугъат ал-вагъгъабийя Шаргъ ал-арбаина Ннавайийя»).

ВА ТАБТАКЪИДА – Дагъы да сен юреки токъташдырмакъсан: АННА СУЪАЛА МУНКАРИН ВА НАКИРИН – Мункар деген, Накир деген эки малайик гелип, оьлген гишиге сорамакъ: «Сени Аллагъын кимдир, пайхаммарын кимдир, дининг недир, къыланг 34 недир?» деп. ГЪАКЪКЪУН – гъакъдыр деп.

ВА БАЗАБАЛ КЪАБРИ – къабурда азап бермакъ да, гавурлагъа да, асси болгъан бусурманлагъа да. ГЪАКЪКЪУН – гъакъдыр деп де. Амма яхшы гишилеге къабурну ичинде ниъмат бермакъ да гъакъдыр.

ВА ССЫРАТ – яман гишилеге къылдан инчге 35, къылычдан итти болагъан, яхшы гишилеге гез ишлейген къадарда генг болагъан, жагъеннемни уьстюнде оьзю къурулгъан Сират кепюр де.

ВАЛ МИЗАНА – амаланы тартагъан низам терезе де. ГЪАКЪКЪУН – гъакъдыр деп де.

ВАЛ ЖАННАТА – женнет де, Аллагу бизге рызкъы этсин.

ВА ННАРА – жагъеннем

де, шондан Аллагу бизин сакъласын. ГЪАКЪКЪУН – гъакъдыр деп де.

ВАЛ ГЪАВДА – Мугъаммад пайхаммаргъа хас болгъан гъавуз да, Мугъаммад пайхаммаргъа хас болгъан уллу шапаат этмакъ 36 да. ГЪАКЪКЪУН – гъакъдыр деп де. ШОНДАН ИЧМЕГЕ АЛЛАГЪУ ТААЛА БИЗГЕ РЫЗКЪЫ ЭТСИН! Бизин бийибиз Мугъаммад пайхаммарны гъавуз булагъы бардыр, – сютден акъдыр, къардан сувукъдур, балдан таълидир. Сират кепюрден оьтген сонг, женнетте гиргенче алдын гъар муьмин гиши шондан ичер, разакъаналагъ 37, КАВСАР деген гъавуздан башгъадыр. Кавсар деп – женнетни ичиндеги бир оьзендир.

БИЛМАКЪ ВАЖИБДИР 38. Бизин бийибиз Мугъаммад пайхаммар (соллалагъу алайгы ва саллам) Къыямат гюн шапаат этеген ерлер кепюр. Дагъы да оьзге пайхаммарлар да, алимлер де, шагитлер де, шапаат этеген ерлер де кепюр. Амма Арасатны авлагъында, къалкъдан йимик тигилген гюнню туюнде токътумакъ узун болмакъны къыйынлыгъындан къутгъарып, гысапны тез этдирип, уьметин рагъат этеген шапаат – бизин бийибиз Мугъаммад пайхаммаргъа хасдыр (соллалагъу алайгы ва саллам).

ВА АММА МАЪНАЛ ИМАНИ БИЛ-КЪАДАРИ – Аллагъны къадарына иман салмакъны маънасын айтсакъ. ФАГЪУВА – шону маънасы. АН ТАБТАКЪИДА – сен юреки токъташдырмакъсан: АННА ЖАМИЪА МА ЯЖРИ ФИЛЪАЛАМИ – бары да халкъны, аламны ичинде болуп юрюген затланы барысы да. ХАЙРАН КАНА – яхшы зат босун шо къадар. АВ ШАРРАН – яда яман зат босун. БИ ТАКЪДИРИЛЛАГЪИ ТАБАЛА – Аллагу Таала къадар этмакъ, язмакъ булан борладыр деп. Амма бары да зат Аллагъны къадары булан буса да. ЛАКИН – нечик де. ЛИЛЪИБАДИ – къуулагъа бардыр. ИХТИЯРУН – бир затны этмеге де, этмей къоймагъа да ихтияр. Шолай болгъан заманда. ФА ТТАКЪДИРУ – бир затны къадар этмакъ. МИН АЛЛАГЪИ – Аллагу Тааладандыр. ВАЛ ФИГЪЛУ – шо затны этмакъ.

МИНАЛЪИБАДИ – къуулардандыр. ВА ГЪУМА – шоланы экиси де: Аллагъны къадары да, къууланы ихтияры да. ЯЖРИЯНИ МАЪАН – экиси де бирче юрюйдюр. Аллагу къадар этмеген затны къул да этмес, къулдан ихтиярсыз гючден этдирмакъ да болмас. ВА ИЛЛА – къууларда шолай ихтияр болмаса. ФАЯКУНУ БИЪСЯТУЛ АНБИЯГЪИ – Аллагу Таала элчи пайхаммарланы амру-нагъйу 39

булан халкъгъа йибермакъ 40 болур эди. ВА ИНЗАЛУЛ КУТУБИ – элчи пайхаммарлагъа китапланы тюшюрмакъ да 41 болур эди. БАБАСЯН – гъабаспайдасыз.

ВА АММАЛ ИСЛАМУ – Бусурманлыкъ деген. ФАГЪУВА – шо бусурманлыкъ. МАБУНИЯ ГЪАЛА ХАМСИН – беш затгъа оьзюню тикген затдыр, ай оьзю беш зат булан болгъан затдыр. ШАГЪАДАТУ АН ЛА ИЛАГЪА ИЛЛАЛАГЪ ВА АННА МУГЪАММАДАН РАСУЛЛУЛАГЪИ – герти къулдукъ этмеге тийишли болгъан бир Аллагъдан [оьзгеси] екъ деп, Мугъаммад пайхаммар да – бары да халкъгъа Аллагу оьзюню йиберген элчиси деп де шагъатлыкъ этмакъ (1). ВА ИКЪАМУ ССАЛАТИ – беш де намазны тюз этип къылмакъ (2). ВА ИТАЪУ ЗЗАКАТИ – малдан закят чыгъарып тийишли ерине бермакъ (3). ВА САВМУ РАМАДАНА – рамазан айны ораза тутмакъ (4). ВА ГЪАЖЖУЛ БАЙТИ – Аллагъны уьуне гъажгъа къаст этип бармакъ. МАНИСТАТАБА ИЛАЙГЪИ САБИЛАН – ёл табатын 42 Аллагъны уьуне бармагъа, гючю етеген гиши (5).

ВА КАМАЛУЛ ИМАНИ – Иман салмакъны камили: ИКЪРАРУН БИЛ-ЛИСАНИ – Аллагу бир деп, Мугъаммад пайхаммар да Аллагъны элчиси деп тил булан мюкюр болмакъдыр. ВА ТАСДИКЪУН – шону герти де этмакъдыр. БИЛ-ЖАННИ – юреги булан. ВА БАМАЛУН – амал да этмакъдыр. БИЛ-АЪДАБИ – бары да санлары, чархы булан. КА ССАЛАТИЛ ХАМСИ – беш де намазны къылмакъ йимик. ВА НАГЪВИГЪА – шологъа ошап чарх булан этилеген оьзге амалланы да этмакъ йимик.

ВАТТИБАЪУ ССУННАТИ – пайхаммарны суннетине табия болмакъдадыр. ФАМАН ТАРАКАЛ ИКЪРАР – юрек булан герти этип, тили булан мюкюр болмакъны ким къойса. ФАГЪУВА – шо гиши. КАФИРУН – дюньяда кафир, ахыратда муьминдир. ВА МАН ТАРАКА ТТАСДИКЪА – тили булан мюкюр болуп, юреги булан герти этмакъны ким къойса. ФАГЪУВА – шо гиши. МУНАФИКЪУН – мунапикъдыр. ЮХАЛЛИДУГЪУМА – шу эки де гишини, ай кафирни де, мунапикъни де Аллагу Таала къояр. ФИ ННАРИ – жагъеннем де.. АБАДАН – къач-къачан да 43. ВА МАН ТАРАКАЛЪАМАЛА – амал этмакъны ким къойса, намаз къылмай, ораза тутмай. ФАГЪУВА – шо гиши. ФАСИКЪУН – пасыкъ гишидир. ВА МАН ТАРАКА ИТТИБАЪА ССУННАТИ – пайхаммарны суннетине табия болмакъны ким къой-

са. ФАГЪУВА – шо гиши. МУБТАДИЪУН – пайхаммарны ёлундан чыкъгъан гишидир. ДАЛЛУН – адашгъан гишидир. ЯЖИБУ ГЪАЛАЙГЪИМА ТТАВБАТУ – шоланы экисине де – пасыкъге де, мубтадиъге де – тавба этмакъ 44 борчдур.

ВА АММА ССУННАТУ – Суннет деген. ФАГЪУВА – шо суннет деген. ИТТИБАЪУ ННАБИЙИ – саллалагъу алайгы ва саллам Мугъаммад пайхаммаргъа табия болмакъдыр. Пайхаммарлар айтгъан-этген затны этип, яда шону сююп, арив гёрюп.

ФА ИННАГЪУ – шо пайхаммар. КЪАЛА – оьзю айтгъан: КУНУ – Сиз болугъыз. МАЪАЛ ЖАМАЪАТИ – жамаат булан бирче. ЯЪНИ – жамаатдан пайхаммар сие. АГЪЛА ССУННАТИ – суннетни агълюсюн. ВА МАН – ким буса. ШАЗЗА – суннетни агълюсюнден тышгъари чыгъып дюньяда. ШУЗЗА – ахыратда суннетни агълюсюнден оьзюню де айырып къояр. ФИ ННАРИ – жагъеннемде. АБАДАН – къач-къачан да.

ВА ана ал-факър ила гъавиллагъил ГъАлайи Шихагъмад бин Байбулат ал-Арфилийя къад катабу гъазигъи расаила ас-сялася сянйан ва ли тасгъигъа гъаниян ва навиян ва ли дуъаил ихвани амилан варажиян 45.

26 Арасат – Къыямат гюнде болажакъ Магъшарны ери, авлагъы.

27 Мизан терезе – авурлукъну тартагъан-оьлчейген къурал.

28 Пазлу – рагъмулукъ, чомартлыкъ.

29 Гъакъ – Аллагу Таала.

30 Ибадат – Аллагу гъа къулдукъ этив.

31 Суждагъа бармакъ – намазны заманында ерге багъып энкейме, энкейип гюрметлеп баш урмакъ.

32 Гёрмек.

33 Юрюжек.

34 Къыланг – сыйлап-гюрметлеп багъагъан яны (Макагъа бакъгъан якъ).

35 Инчге – инче.

36 Шапаат этмек, якъламакъ, янын тутмакъ.

37 Бютюн махлукъланы

рызкъысын береген Аллагудыр.

38 Билмеге тарыкълыдыр, билме

герекли зат (шариатгъа гере).

39 Амру-нагъйу – этилмеге герекни кютюв ва сакъ болмагъа тюшегенни къюв.

40 Йибермек.

41 Тюшюрмек де.

42 Бар бола туруп, табыла буса.

43 Къач-къачан да – даимге.

44 Товба этмек.

45 Бу асарны ахырындагъы колофонда арап тилде язылгъан сёзлени маънасы: «Мен де – Улуу Аллагуны янындан гечмекликге мугътаж бир пакъыр Шихагъмат, эрпелили Байболатны уланы, мундагъы уьч де асарны экинчи гезик язып онгардым ва дин къардашларым мени тюзлер деген умутум буланман ва олардан дуа тилеймен».

Гъазирленген **Гъ. Оразаев** (давами гелеген номерде)

–Мен тюзюмде арапча язылган сёзлени гереман ва гъар заман бир адам явлукъ гий деп те айта. Пайхамарланы (Аллағны саламы олағъа болсун) атларын да эшитеман. Шону нечик англама герек экен? Гъижап юрютмеге уллуларым къоймай, къоркъа.

–О сизге Аллағдан аламан, сизге гъижап гиймек борч. Уллулар сизге къоймай буса, сиз гъижапны шоссатъ гиймегиз. Биринчилей явлукъ байлағъыз, сонг аз замандан уллу капот алығъыз. Бара-бара уллуларығъыз да уйренип къалажакъ. Аллағу Таала бир аз къыйнлыкъланы бере, озюню къулуна къарай: Аллағ учун гиерми экен яда адамлардан къоркъуп къоярму экен деп тергей. Бизин кёп сюеген Мугъаммат Пайхаммар ﷺ гиччиде етим яш болуп оьсген, нече къыйнлыкъланы гёрген, нече керен оғар ташлар булан атышган, о буса сабурлукъ этген. Шондан уылго алмагъа бизге де герек.

–Гече ятагъанда «суженый-ряженый» деп, айтагъан атив сёзлер бар ва шону айтса эрге барагъан яш гёрюне дей. Шо тюзюм?

–Олай сёзлер орусларда айтыла, биз буса бусурманларбыз ва бизге олай затлағъа инанмагъа ярамай.

–«Дуа мажмум» деген китапта суйдюреген дарманлар язылган, шо шариатда ярайму?

–Шариатда этегенни ойлашып этмеге тарыкъ дей ва башгъа агълоню бузмай, озюню агълосюн къурма сюе буса этмеге ярай айтыла.

–Намаз чакъырагъанда олтургъан буса, туруп олтурма тарыкъ дей, биревлер шолай ярамай дей. Къайсы тюз?

–Шолай этмеге герек деп де айтылмай, ярамай деп де айта ярамай. Намазгъа чакъырагъанда этеген ишни де къоюп, жавабын берме тарыкъ.

–Бусурман адам килисагъа гирип чыкъса гюнагъ боламу?

–Гюнагъ болмай, амма себепсиз гирмеге яхшы тюзюл деп санала.

–Ванный да гъажатханада де бирче буса, шонда намаз жувунма ярайму?

–Шолай ерде намаз жувунмагъа ярай, амма дауланы охумагъа ярамай, неге тюзюл Аллағны атларын гъажатханада охумагъа яда айтмагъа гюнагъ бола.

–Оьлюню уьстюне барып, къумукъ тилде сёйлесе, оьлю шону эшитем?

–Не тилде дуа этсе де, оьлюлеге не тилде сёйлесе д башгъа тюзюл, олар эшите.

–Эргиши къатынгишиге ва къатынгиши эргишиге ошап юрюсе, Аллағны налаты бола деген гъадис бар. Эргиши пекаръ болуп ишлесе, шо нечик бола?

–Гъадисни маънасы гёрсетеген кюйде, оланы хасиятлары яда уьстюндеги опурагъы бир-бирине ошамагъа герекмей. Эргишиге пекаръ болуп ишлемеге ярай, мунда гюнагъ ёкъ.

–Къыблагъа багъып тюз ишленмеген межитде намаз къылса къабул боламу?

–Межит къыблагъа багъып тюз бакъмагъан буса да, ону ичинде намаз къылагъанлар герекли кюйде бакъса таманлыкъ эте.

– Яшлагъа Къуръан охутмагъа борчму?

–Ата-ана яшларына намаз къылдырмагъа да, Къуръан охутмагъа да борч бола. (Олар уйретмесе ким уйретер?)

– Акъча булан ялган инвалидност этип, пенсия алмакъ гъарам саналамы?

–Олай этмек тувра ялган бола ва гъарам экенине шеклик ёкъ.

–Мен эшитген кюйде, яшланы сюндюрмек учун, Янгы Йылны къаршылама ярай. Шо тюзюм?

–Бусурманланы Янгы Йыл деген байрамы ёкъ ва ону маънасына къараса, алдагы бутпереслер ёлка теректе баш иегенни гёрербиз. Шолардан бу байрам бизге де гелеген. Шо себепден бусурманлагъа Янгы Йылн къуламагъа гюнагъ бола. Яшланы ата-анасы оланы гиччиден не зат яхшы, не яман экенин уйретмесе, ким англатар дагы?

–Эри булан ювукъ болгъанда ва гъайизден сонг кирингенде негет нечик этиле?

–Эр-къатын ювукълукъ этген сонг, негет булай этиле: «Мен негет этдим жунубдан киринмеге, фарз Аллағу Акбар». Гъайизден сонг буса негет булай этиле: «Мен негет этдим гъайизден таза болмакъ учун киринмеге, фарз Аллағу Акбар».

–Эри къатынына нечик гюрмет этме тарыкъ?

–Эр-къатын бир-бирине нечик янашмагъа гереге ва гюрмет де, сюев де не этсе болагъанни бир-эки сёз булан къысгъача айтмагъа, англамагъа къыйын. Шо гъакъда рус тилде «Подарок для новобрачных» ва «Основы семейного счастья» деген китапларда толу кюйде язылган. Шоланы охумагъа ёрайбыз.

–Жагъанемлени арасында бузлатагъан сувукъ жагъанем бар дей. Тюзюм шо?

–Жагъаннемлени арасында гертиден де от яллайгъанлары да, бузлатагъанлары да бар.

–Бизин эт сатагъан тюкенибиз бар, къырыйбызгъа гиччи кулайлар геле, биз де олагъа бир-бирлерде ашамагъа эт гесеклер беребиз. Шолай этмеге яраймы?

–Аллағу Таала гъарибизге, гъар гюн рызкъыбызны бере, адамлар болсун, гъайванлар болсун башгъа тюзюл. Сиз шо итлеге береген этлер саялы сизге садагъа языла, зувап да бола.

–Гъар юртда тавукъ союп тазалайгъан бойналар къыблагъа бакъгъанмы экен, шолай союлгъан этни ашама яраймы?

–Юртда турагъан сизге шону тергемеге не болсун? Эт сатагъан гиши шо гъалал кюйде союлгъан деп айта буса, бизге таманлыкъ этегенни де билмеге тарыкъ. Эгер де шеклик тувулуна буса, тергеп къарамагъа бирев де четим этмей.

–Къыямат гюн ювукъ болгъан ва 2012-нчи йыл ахырынчы болажакъ дегени тюзюм?

–Къыямат гюн къачан болагъанни бир Аллағ биле, телевизордан айтгъан къайдагы ёмакълагъа инанмагъыз.

–Айлы къатынгъа талакъ бере буса ва уйден къувалай буса гюнагъгъа саналамы?

–Айлы къатынгъа талакъ берсе, талакъ санала, тек гъарам, уллу гюнагъ бола. Айрылгъан къатынына турагъан ер де, ашамагъа аш да бермеге эри борч бола.

–«Летающий тарелканы» гъакъында Къуранда яда гъадисде бир ерде сама барму?

–Биз билеген кюйде, Къуранда ва гъадислерде шо гъакъда айтылагъан зат ёкъ.

Аялу охувчулар, "Мобильный байлавлукъ" деген рубрикабызгъа SMS-лер геле. Тюзюмде шоланы беребиз. Шолагъа сиз де язмагъа боласыз. Бизин номерибиз: **8988-222-97-44**

–Уйлер ишленген ёлгъа гирип ишленген болгъан, бизге гъали шону бузма кюй ёкъ. Не этейик?
–Бузма кюй ёкъ буса, къырыйындан яда шо оьлчевдеги башгъа ерден топуракъ гесекни сатып алып берме тарыкъ.

–Халкъ уьч гюн тазиятгъа юруп турма сюнетми яда бир гюн бармакъ булан таманлыкъ этеми?
–Адамлар тазиятгъа нече гюн юрюмеге герек деп шариатда айтылмай. Тазият уьч гюн юрюлмеге бола, дагы артыкъ юрюлмей деп айтыла.

Рузнама

Март

дни	Утренний	восх.	Обеден.	После-обеден.	Вечерн.	Ночной
1	4:51	6:23	12:08	15:12	17:43	19:09
2	4:50	6:21	12:08	15:13	17:44	19:10
4	4:46	6:18	12:07	15:14	17:46	19:13
6	4:43	6:14	12:07	15:16	17:49	19:15
8	4:40	6:11	12:06	15:17	17:51	19:17
10	4:36	6:08	12:06	15:19	17:54	19:20
12	4:32	6:04	12:05	15:20	17:56	19:23
14	4:29	6:01	12:05	15:22	17:59	19:25
16	4:25	5:57	12:04	15:23	18:01	19:28
18	4:21	5:54	12:04	15:24	18:03	19:30
20	4:17	5:50	12:03	15:26	18:06	19:33
22	4:14	5:47	12:02	15:27	18:08	19:35
24	4:10	5:43	12:02	15:28	18:10	19:38
26	4:06	5:39	12:01	15:29	18:13	19:41
28	4:02	5:36	12:01	15:30	18:15	19:44
30	3:58	5:32	12:00	15:31	18:17	19:46